

Уточнить или опровергнуть эти выводы можно лишь путем привлечения новых материалов, которые, несомненно, появятся и использование методов естественных наук, которые позволят более профессионально, аргументированно и в короткий срок определять и публиковать новые поступления керамики номадов предскифского периода раннего железного века. Это не только расширит представления об артефактной базе предскифского периода, но и подготовит почву для дальнейшего исследования лепной керамики Северного Причерноморья архаического периода который, представляющая сложный «лепной керамический мир» греков и скифов северной Понтики.

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО АНТИКОЗНАВСТВА (НА ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ 1925 р.)

Олександр Каряка

Інститут археології НАН України
Україна, 04210, м. Київ, проспект Героїв Сталінграду, 12
e-mail: akarjaka@ukr.net

Перші роки керівництва радянської влади на Україні пов'язані з явищем українізації у науковій сфері. Для археології це, перш за все, було усвідомлення українськими науковими установами та їх окремими представниками належності пам'яток Українській республіці, які мали слугувати розвитку власної національної науки та культури, збагаченню музейних колекцій, розвитку українських дослідників тощо.

1925 р. був визначним для української наукової спільноти, оскільки надходив 100-річний ювілей з відкриття Одеського історико-археологічного музею. Було вирішено відзначити цю дату проведенням масштабної археологічної конференції, яка мала охопити практично всі напрямки, що торкались археологічних досліджень. Окрім суто археологів мали бути представлені також сфери «археологічної технології» (тобто методології польових досліджень), музеєзнавства, етнології, фольклору, мовознавства тощо. Більшості дослідників ця конференція уявлялась як відновлення традиції проведення всеросійських археологічних з'їздів після 15-річної перерви. Величезним було представництво на даному заході – запрошені діячі від майже всіх наукових установ історично-археологічного напрямку, музеїв, інститутів, університетів тощо.

Для розуміння масштабів запланованого заходу варто відзначити, що для її проведення було організовано три підготовчих комітети в окремих містах – Києві, Харкові й Одесі, які самостійно, так і в погодженні з іншими, розробляли плани проведення, тематику, склад і спрямованість секцій і доповідей. Для проведення майбутньої конференції у кінці квітня 1925 р. навіть було проведено «підготовчу конференцію» для представників підготовчих комітетів щоб остаточно владнати загальні організаційні питання. Бажаючих і тем доповідей було настільки багато, що їх кількість було вирішено обмежити – 100 доповідачів – через брак запланованих коштів згідно кошторису.

Однак, на превеликий жаль, ця визначна наукова подія так і не відбулась, а про її підготовку відомо, в основному, серед фахівців з історії археології.

У Науковому архіві ІА НАН України збереглися матеріали з підготовки проведення цієї конференції, серед яких цікавим блоком можна виділити документи, що стосуються античної тематики, а також планів на участь у ній окремих фахівців, їх теми доповідей.

Виходячи із збережених матеріалів конференції, антична тематика була запропонована лише одеським підготовчим комітетом. Згідно з розпорядженням Укрнауки було створено та затверджено «ядро» Підготовчого комітету Степової України – проф. Д.К.Третьяков (уповноважений Укрголовнауки), проф. С.С.Дложевський (директор Одеського музею), М.Ф.Болтенко («вчений кустос Одеського музею»), В.І.Гошкевич (директор Херсонського музею), Ф.Т.Камінський (директор Миколаївського музею).

У результаті роботи цього комітету серед численних і різноманітних доповідей було запропоновано виділити секцію V (у деяких документах VI), присвячену дослідженням античної та середньовічної тематики. Серед них планувалося висвітлити основні результати археологічного

МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА ІСТОРИКО-АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОБИ ФІНАЛЬНОЇ БРОНЗИ І РАННЬОГО ЗАЛІЗНОГО ВІКУ

вивчення Ольвії, Березані, Аккермана, Аджигольського маяку й інших пунктів (доповідачі – М.Ф. Болтенко, Б.В. Варнеке, С.С. Дложевський, Б.В. Фармаковський). Безпосередньо ольвійської тематики торкались доповіді стосовно виникнення самого міста, пошуку його найбільш ранніх шарів (особливо у районі сигнальної станції, чому був присвячений майбутній розкоп І), тривалості періоду його існування (доповідач Б.В. Фармаковський), пошуки залишків храму Аполлону Простату та відносини Ольвії з Мілетом. Результати вивчення нових епіграфічних знахідок мав доповідати С.С. Дложевський. Про античну нумізматику Північного Причорномор'я – О.М. Зограф, проблеми давньогрецької колонізації та торгівельних зносин – Г.Ф. Цомакіон, результати розкопок на Гераклеїському півострові (Херсонес) – І.Н. Бороздін.

У дослідженнях острова Березані було поставлено завдання з'ясувати значення його поселення протягом римського періоду. Крім цього були запропоновані доповіді про іонійську кераміку Березані, проблему пошуку «Білого острова Ахіла» та розвиток вірувань місцевого населення доеллінського часу і вплив на них стародавніх греків. У самій програмі були вказані прізвища не всіх дослідників, але загалом запропоновано близько десяти доповідей. Окрім цього, до участі у конференції були запрошені іноземні фахівці – «Мініс (Кембридж), Потье (Париж), Роденвальдт (Берлін), Кубічек (Відень), Тальгрєн і Фйліо (Гельсінгфорс), Богаєвський і Фармаковський (Ленінград), Бороздін (Москва), Нідерле (Прага) та інш.».

Розвиток подальших подій привів до поступового згортання ідеї проведення всеукраїнської археологічної конференції, оскільки політичну верхівку радянської держави не задовольняла бурхлива активність українських археологів, які збирались провести такий масштабний захід раніше всеросійського та всесоюзного. У результаті на проведення конференції просто не виділили гроші. Наслідком цього – наступного року на всеросійській конференції у Керчі ВУАК фактично відмовився від участі, лише делегувавши кількох представників для привітального слова, оскільки археологічні дослідження Криму того часу виходили за межі компетенції українських археологів.

О РАСКОПКАХ ОЛЬВИИ В «ARCHÄOLOGISCHER ANZEIGER» (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX ВЕКА)

Александр Кузьмищев

Институт археологии НАН Украины
Украина, 04210, г. Киев, проспект Героев Сталинграда, 12
e-mail: a.kuzm@ukr.net

Представители научного археологического сообщества конца XIX – начала XX века тесно сотрудничали друг с другом, обмениваясь информацией об опубликованных работах и проведенных исследованиях на страницах не только отечественных, но и зарубежных изданий. Не были исключением и ученые-антиковеды специализирующиеся на изучении древностей Северного Причерноморья. Например, с 1887 по 1891 гг. тогда еще начинающий историк античности Э.Р. фон Штерн публикует на французском языке в журнале «Revue de philologie, de littérature et d'histoire anciennes» (пер. с фр. «Журнал филологии, литературы и древней истории») литературные обзоры выходящих в Российской империи исследований по античности.

К сожалению, историография публикаций, посвященных археологическим исследованиям Северного Причерноморья в европейских изданиях рубежа XIX-XX века, крайне скупа. Это обусловлено тем, что в период создания таких работ в этом не было необходимости, а позже, вплоть до конца XX в., доступ к зарубежной литературе, тем более узкоспециализированной, был затруднен. В то же время, учитывая возросший интерес к истории становления археологической науки, а также изучение на новом научно-методическом уровне результатов раскопок прошедших времен, такое исследование представляется актуальным. Дело в том, что иногда информация, которая там печаталась, не имеет дублирования в отечественных изданиях и является единственным источником, расширяющим наши познания как о проведенных раскопках, так и найденных памятниках материальной культуры.

Одним из самых важных немецкоязычных журналов в области археологии с конца XIX в.